

A' ROMAÍ TSÁSZAR' ÉS AP. KIRALYI FEJSEG
NEK REGYELMÉS ENGEDÉLMEVEL.

Indult BÉTSBŐL Pénteken 27. Aprilisban 1792.

B E T S.

Egész szokott pompával 'esők-meg a' múlt Szere-
dán az Auszriai Hódolás. A' leg-első Auszriai
Hódolás, mellyről az Auszriai Historicusok emlé-
keznek volt 1283-dik esztendőben; a' midőn I-ső
Rudolf 'Tsálfár' Albert és Rudolf nevű két fiá-
nak az Auszriai és Stájer-orfsági Státusok egyszeri-
ben hódolának-meg — és ez időtől fogva a' máj
napig tartott az Auszriai Fejedelmeknek való hó-
dolás.

Minekutánna a' Magyarok és Tschek örökös Ki-
rállya I-ső Ferentz ezen hódolás innepét Apr. 25-
dikére határozta volna, 24-dikben minden Auszriai
Jobbágyok, reggeli 9 órakor a' Város-háza Udva-
tára ölyve-gyűltenek, és a' Magistratus jelen létele-
ben,

ben, az ő Kegyelmes Fejedelmek eránt való hívés-
getet hittel persérlék-meg. Minthogy ezen hit le-
tétel Bétsben egytzeriben, a' népről fokasága miatt
meg nem eshetett, csak bizonyos úzre ment egy-
fzerbe-bé a' Város Udvarába — és rendre mind
addig, míg ezen hit le-tétel egészfézen végbe ment.

A' hódolásnak napja előtt, u. m. 24-dikben 2
Királyi Biztosok, u. m. Gr. *Hardek* Antal és Gr.
Dietrichstein Ferentz Urak *Klosterneuburgba* küldet-
tettek, hogy az ott tartatni szokott fő Hertzezi Sü-
veget hozzák-bé; mellyel az ott lévő *Prépost* és
Kir. Teförzők őrizete alatt 24-dikben nagy pom-
pával a' Királyi Udvarba hozának.

A' hódolás napján, 25-dikben reggeli 3 órakor
a' Városnak minden külső és belső utzáiban vé-
gig járának a' Városi Dobosok, és a' Város Pol-
gáitait fel-serkentvén, ezek forma-ruhákban és fegy-
verben öltözének, és a' külső Városokból sergen-
kém a' Várba takarodának 5 óráig. — 8 órakor
minden Kapui Béts Várofsának bé-záratának, és
femmi szekér vagy gyalog ember 9-ig bé nem be-
tsátaték. A' fegyveres Polgárság el állá két felöl
3 sorban az utzákat, a' Királyi Udvartól fogva
a' *Sz. István* Templomáig, a' lovas Katonaság és
Gránátérosság pedig minden fzegeleteket és köz-ut-
zákat, hogy senki-is azon utzákba bé nem me-
het vala. Az Ország Házánál öszve gyűltenek a'
Státusok 7 órakor, és szép rendben az Udvarhoz
mentenek. — Itt a' fő Hertzezi Süveg és *Klé-
diumok* által adatának azoknak, kik ezeket vinni
szokták, és innen indulának-meg kilentz órakor,
midőn már itt minden Udvari Státusok edgyütt va-
lának, a' fegyverben álló Polgárság között. A' F.
Király és Királyné egy Udv. Gála szekérben kísir-
teték nagy pompával és szép rendel a' *Sz. István*
Templomába, kit a' Német és Magyar Teförzők
ki-vont fegyverrel, ló-háton, egésziz Galában kísir-
nek vala (és a' Magyar Gárdák ekkor húztak sár-
ga tsizmát utolsó gálára, minthogy már zöld tsiz-
mát nyertenek.)

A' Templomnál el-fogadtaték ő Felsége az Arany-gyapjas Rend-tagjaitól, a' Bétsi fő Püspök és Kárdinális, a' Prélátusok és Káptalanbéli Papok gyülekezetétől, és a' fő Püspök által meg-áldaték. — A' Rendben lévő fokaság bé-takarodék a' Templomba egészzen a' nagy oltárig, hol mindenek a' magok rendjek és rangjok ízerint le-telepedének. — Vége lévén a' Sz. Misének, hasonló rendel me-gint vizsza menének a' Királyi Udvarba. — Itt a' Státusok a' fő Kamarás által a' magok Deputátusaiknak audientziát nyertének, melyet ő Felsége *Baldachinum* alatt adott, jelen lévén, és a' bal keze fölől alíván ő Felségének Udv. fő Kantzellá-rius Gr. *Kolovráth*. A' Státusok Députátusai köz-zül az első kéré ő Felségét minden Státusoknak nevében, hogy méltoztatnék a' maga hiv Státusai előtt ízemélyesen meg-jelenni, és a' hódolást azok-tól el-fogadni. Erre ő Felsége a' maga fő Kantzel-láriusa által azt felelé, hogy mingyárt az egyben gyűlt Státusok között fogna meg-jelenni, és a' hó-dolást el-fogadja, 's egyízermind a' maga Fejedel-mi Kegyelmet-is ajánlja. — A' Státusok már az ugy nevezett *Ritter Száldába* valának öfve-gyölve — midőn a' Deputátusok vizsza tértenek volna ő Fel-ségétől ide, a' fő *Aiton-álló* a' költsal jelt ad az ajtón, 's bé-érezék ő Felsége közikbe egész Udva-rával, elől vivén a' *Klénodiumokat*, és egy ott lé-vő fekete *Kárpit* alatt le-ült; az Ország tizmereit, zászlóját, 's más Klénodiumait tartó főbb Tíz-tviselők pedig a' magok ki-rendelt helyeket el-foglal-ván, a' Kárdinális és a' *Mölki* Prélátus, mint a' Prélátusok Prézeffe közép-tályon álván a' Sz. *Pól-teni* Püspökkel; mind a' 4 Státusok között egy il-lendő tsendesség vala. — — Ekkor a' fő Udvari Kantzellárius, az ő Felsége nevében, minden tör-vényeknek, és jó szokásaiknak, Privilégiumaiknak meg-erősítését, és Fejedelmi Kegyelmet ígeré a' Státusoknak; mellyre az Ország fő Marsalja Gróf *Pergen* felele a' Státus képében, jelentvén, hogy a' Státusok az ő Felsége hódolására készek volnának;

de kéri ő Felségét egész jobbagyi indulattal, hogy ő Felsége-is a' Státusoknak Törvényeiket, Privilegiumaikat, és szabadságaikat méltoztatnék szóval és írással meg-erősíteni. Erre maga felelt ő Felsége, és meg-köszönte a' Státusoknak meg-jelenését, és szóval meg-erősíté Törvényeikben 's t. — Ekkor a' fő Udvar. Kantzellárius elé vevén az esküvés formáját, el-olvasá, és mindenek el-mondák utánna — melly ez:

„ Mi az Ausiriai fő Heitzegségnek minden Lakosai és Státusai fogadjuk és ígérjük Te néked I. *Ierentz*, a' mi Kegyelmes Urunknak; hogy mi Királyi Felségednek, mint Ausiriai örökös Fő Herzegnek, és a' Te maradékidnak, mint nekünk egyedül természet szerint való örökös Urainknak hivesek és engedelmesek lészünk — Tégedet és a' Te maradékidot a' mi örökös Urunknak és Országunk örökös Fejedelmének esmérünk; és mind azokat akarjuk, és fogjuk tellyesíteni, valamellyek a' hiv Lakosoknak és Jobbagyoknak az ő egyedül való született örökös Urakhoz és természet szerint adott Fejedelmekhez az Istentől, a' Természettől, és a' Törvénytől kötelelségül adattak; és azon kötelelségeinket egészsz hiveséggel és alázatossággal tellyesítjük. „

Ez alatt a' Király le-vette Kalapját, és a' 4. dik Státusból való Deputátusok 3 ujjokat fel-tartották. El-mondása után pedig ezen igéknek a' Királyi Palata Udvarán tüzet adott a' Katonaság — a' Vár-fokain pedig kereken meg-szollaltak a' 18 font gollyóbisú ágyuk, és 3 Sálvét adtanak. Meg-szollaltanak minden belső és külső Város-béli harangok, és 1 fertály óráig hangzottanak. — A' Hit le-tétele után az Udvari fő Kantzellárius által adá az Ország fő Marsaljának G. *Pergennek* a' Státusok Privilegiumának írásban való meg-erősítését *Pergamenre* írva, és ő Felségének keze-írásával és a' nagy H. gi Petséttel meg-erősítve. Ekkor az Ország Marsala „mint a' Nemesi Rendnek Prézelse,

a' Bétsi fő Püspök, a' Sz. *Pölteni* Püspök, a' *Mölki* Abbás 's t. ő Felsége felé fordulván, fel-fzóval fel-olvasák. Estvére kelve tsak nem az egész Város meg-vala világositva. Szabad Komédiák valának; minekutánna 24-dikben már a' Muzika fel-fzabaldúlt volna — és mindenek tisztá szivekből így kiáltának: Eljen a' mi Kedves és Kegyelmes Fejedelmünk I-ső *Ferentz*!!!

A' mi F. Királyunk és az egészsz Fels. Királlyi Udvar kívánt egészséghen és állapotban vagyon. — A' *Bétsi Bürger Kronikában* az iratik, hogy szabad Kir. *Buda* Várofsának bizonyos Küldetjei jelentek volna meg Bétsben ő Felsége előtt, és meg-köszönték volna azt a' Kegyelmességét, melly szerint a' Koronázás Budán fogna tartatni. — Azt olvassuk a' Budai Ujtság Levelekből, hogy a' Magyar Országban fekvő Sergek közzül egy néhány a' Rhenus vize felé mozdul. — A' Pesten fekvő *Gyulai* serge az utolsó parantsolatra várakozik, és ennek helyébe a' *Nádasdy* Serge jő. — Közönségesen beszélik, hogy a' mi Táborunktól 120-ezer fegyveres volna a' Frantzia *Pestis* orvaslására ki-rendelve — azt-is idegen Levelekből olvashatjuk, hogy *Brüszfelben* és *Lövenben* Prufszus Katonáknak készitenek Kvártélyt. — Ha tsak ugyan tsetépatéra találna a' dolog itt kerülni, az a' 25 milliom *Friزر* és *Táncmester* ebül fog tánczolni. — Már bizonyos osztályok az ágyuzó Seregtől és a' hadi szekerekből Belgium felé egy más után el-indulának.

Uralkodó H. *Eszterházy* Antal Ur 12 Gavallékát és 12 Dámákat fog magával a' Tsászári választásra Frankfurthba vinni, és a' maga Gránátérossai közzül 60 legényeket, kik a' leg-fzebb Magyar forma-ruhában lesznek fel-öltözkedve.

A' N. Magyar Kir. Testörző Sereg a' jövő Szeredán, u. m. Májusnak 2-dikán indul Bétsből *Buda* felé.

Az Erdélyi Országos *Deputáció* még máig is Bétsben vagyon, és a' mint értjük, az Erdélyi dolgok kivánt, és leg-jobb folyamatban vagynak. Bóldogok azok a' Tagok, melyeknek bólts fejek vagyon, és Ennek tanátsát halgadják.

Erdély. Szeben 18. Apr. — Az el-enyészett ezftendőben Sz. Udvarhelyen, egy valóságos Feltser ugyan, de tanú: *Phylicus*, *Borbély Pál*, kit igen jól ismérttem, forró-nyavallyában esék, küld más *Weiss* nevű Feltserhez nem lévén jelen az ord. *Phylicus*, kért fejedelmére azt izeni: míg 3 Már-jást nem küld ő bizony sem nem mégren, sem Orvostot nem ad. Küld a' Reformatus Paphoz *K. S. S. S.* kez, és kéri: hogy jelenne-meg utol-só bírálatására, és életné *Sacramentummal*, ez azt feleli: hogy neki nem adott képét; azért ő bizony nem teszi lecsészét. Szegénységgel lévén a' melletti *reclius Haza*, az ord. *Phylicus* (ki felette igen szótárta minden jó emberekkel együtt) nem lévén jelen — meg hal. Kéri a' Papot, eltemetésére, ekkor is azt feleli: hogy neki nem fizetett, azért ő bizony el sem temeti; és így a' Professzorok által rendelt *Beakok* Ennek-izóval temették el. Bizony ez kegyetlenség *Keresztények* között A' Pap pedig oly nagy gazdagsággal bír, hogy Udvarhelyszéken hat leg-gazdagabb Papokkal sem tsérélne. Hogy hasznos emberséges ember volt és be-tsültetett meg-mutatták *B. Korda Sigmondné*, *Gr. Bethlen Sámuelné* Afizony ő Ngok, és *T. Borsai István* Ur abban-is: hogy el-maradott három árva fiait, külön külön magok költségeken taníttatják, ruházzák és nevelik. A' Pap pedig maga kötelessége ellen, az utolsó vizafztalástól és tisztelgéstől is meg-fosztotta! mit érdemlene az ilyen ember? tudnám én ha töllem függene! — Meg-halván a' *Lutheránus Superintendens*: midön a' Választó Papi Fejedelmek és Irás-tudó köz-nép mást válofztána *Berthalomban* a' rendes *Püspöki* lakó helyen el-
me.

mégyen egy Stábális Magyar Tiszt (Boronyai Ur) 's halgattya — hallván: hogy mint egy hatvanig mind tsak *Schmidre* a' Medgyesi Papra hánnyák a' Voxot. Ki-indúl a' Templomból is nagy lietséggel, és egy lovas katonát küld Medgyesre az Obersterhez, olly jelentéssel: hogy *Schmidt* valóztatott Püspöknek; a' Tiszt ebéd alatt lévén — azzonnal egy Tiszt által aggratuláltat a' Papnak, 's maga is az ebéd után nagy tzerimoniával megjelenik és aggratulál. Azomban foly a' Votizáció 's fordul *Millerre* a' *Schellebergi* Papra, és erre több mégyen száznál, 's ennek is adatik, ha most Bétsben van is. Már B. Urat sok féle képpen nevetik, amazok pedig szégyenlik az hirtelenkedést! — Tsak el alutt és a' meg ebredett a' mint az első hír után a' Levél írása után egy Doctor Ur mondá. — Ugyan ez előtt ötöd nappal valami Péknek avagy Kenyér Sütőnek felesége szorgalmatoskodik az következő napi sütésről — férje pedig a' ki ötet már 10 magzatnak szülőjét, minden héten kétszer 's háromszor kegyetlenül veregette. Ne szorgalmatoskodjál úgy szól hozzá, mert fogadom: hogy holnap te nem fogsz sütni Kenyeret; az Afzszony ugyan tsak el-vilzi a' tekenőt az hová illett. — A' Gyilkos meg-ifszja magát, 's annyira meg-veri a' Feleségét: hogy más napi 10 óra tájban a' szolgáló hirt tévén a' Tifztségnek — a' Házhoz mentek, a' Gazdát öltözeten egy gagyába alá 's fel járva, az Afzszonyt pedig halva tanállyák a' házbá — 's annyit mond ő tsak egyszer tsapta pofon, és a' Gutta ütötte-meg, mivel együtt fekvén, velle reggel érzette hogy meghólt volna. A' szolgáló pedig azt vallotta hogy hallotta az Afzszornynak ilyen utolsó szavait: hogy ne üss már tovább, mert a' számon és orromon egyenlőleg foly a' vér. Ugy-is tanálatott: hogy izája orra tele vólt meg-alutt vérrel, és látszott, a' nyakán vagy torkán való szorongatás-is, már most fogva van a' jó ember.

A Svédok Királya következendő módon készíttetett a' halálra: „

„ Midőn 20-dik Mártziusra virradó étzaka a' Királynak fájdalmi igen erősen nevekedeének, és már életének meg-maradásához semmi reménség nem volna, tudtára adatott, hogy magát a' még hátra lévő egyetlen egy kötelességnek, az Istenhez való készületnek, adná alája. A' Király a' kinnjai közt ezen intést nagy készséggel el-fogadván, *Wallquist* nevü Püspöknek magához való hivattatását parantsolta. A' Püspöknek a' Király fekvő ágyához való érkezésekor annyira erőt vettének vala a' kínok a' Királyon, hogy a' halálra való készülethez meg-kívántató tsendesség nem lévén, a' Püspöknek el-kelle menni. Hamar az után ismét hivattaték a' Püspök, de a' Király nagy bádgyadsága nem engede ekkor-is módot a' készülethez. A' fájdalom és bádgyadság szemlátomást nevekedvén, a' Püspök minden szempillantást veszedelmesnek állított lenni: tehát a' Királyhoz közelítvén, hozzá kezdett azokhoz a' beszédekhez, mellyek ilyen alkalmatosság-hoz vóltanak alkalmaztatva. Minekutánna a' Püspök egy darabig beszélt volna, így szollott a' Király hozzá a' többek között: „

„ Nékem tellyes bizodalomom vagyon az Istenhez és az ő Kegyelméhez mind a' jelen való, mind a' jövőndő életben. Aldjon meg tégedet az Isten! Aldj-meg te-is engemet az Istennek nevében. „

„ Az után kérdetta a' Püspök a' Királytól, hogy készen volna é a' sz. Vatsorának vételére? — A' Király azt felelte, hogy készen vagyon: de reméli, hogy az Isten még egy óráig életét nyujtani fogná; és az alatt egy kevés álmom által szerető valami keveset pihenni: addig vára kozzék egy keveset a' Püspök az Ur Vatsorájával. A' Király azzal el szenderedett: de vagy kétszer igen éles szempillantásokat vetvén-fel egy *Dahlberg* nevü Orvosát és Tanátsofsát szollította, azt kérdezvén ettől, hogy találtathatnék é valami olyan szer, mellyel szörnyü

szörnyű fájdalmait ha csak valamit-is tsendefíteni lehetne. De midőn olyan feleletet vett volna, hogy már semmi segítség az egy papi vigasztaláson kívül hátra nem volna, ekkor ismét hozzá foga a' Püspök azon épületes beszédhez, mellyel, a' mint ő ekkor mondotta, az Istennek különös kegyelméből fel-va-la ruháztatva. „

Midőn a' jó rend szerint a' Püspök már a' *Mi atyánknak* olvasásához ért volna, és azt fel-szóval olvasni kezdvén a' Király-is utánna fel-szóval mondaná, a' második vagy harmadik tzikkely után mondja a' Király a' Püspöknek, hogy egy kevésé állyon-meg, és a' kezeit öszve tévén, előll kezdete ismét a' *Mi-atyánknak* mondásását. Így mondotte el a' Király a' Pap után egy más könyörgést-is, melyet el-végezvén az áldást és a' sz. Vatsorát kívánta. Meg-áldatván, el-tsendesedett, és ezt mondotta, hogy ha magát ki nyugodná, és fel-serkenne, ismét fogna a' véle lévőekkel beszélni. De el-tsendesedvén, többször fel nem eszmélkedett, hanem valami egy óra múlva az után u. m. Mártz. 29-dikén dél előtt 11 óra felé örökösön ki-múlt a' Világról.

Meg-mutatta tehát a' *Svédek Gustávja*, hogy nem csak nagy Király és leg-első Katona, hanem egyfzersmind igaz Isten-félő Keresztény-is volt.

Ezen nagy Királynak már 1772 ben u. m. uralkodásának 2-dik esztendejében az Országának nagygyai között igen sok ellenségei kezdettenek volt lenni.

Második Komplót formálódott volt *Gustv* ellen a' közelebbi Orosz had miatt 1788-ban Finlándiában, midőn az itt lévő tábornak Tisztjei azt mondták, hogy addig az Oroszokkal hadakozni nem fognának, valameddig a' hadnak igazságos volta Diéta által meg nem ismértetnék, és meg nem határozatnák. A' Király a' maga ügyében bizván, ez után Diétát gyűjtött, a' háborunak igazságos voltát meg-csémértette. Az el-fogatott tisztek közül némelyeket meg-öletett, másokat számkivételre káldetett, sokaknak pedig, az után hogy a' Státusoktól meg-ítéltetnénk, meg-kegyelmezett. A' mostani *Gestei* Diétának zürzavaros folyását minden tudja. Mind ezen zürzavaros dolgoknak pedig, a' Királynak már tudva lévő szomorú és kínos meg-ölettetése szakaszta véget.

Frantzia Országból írják, hogy eddig elé már 1,949,626,152 *Livrát* érő *Afsignáták* indittatának széllyel pénz helyett a' világra. Ezekből már az Ország Kassaiba vizsgálta kerültenek 418,000,000 *Livrát* érők, mellyek el-égettetyén, még 1,531,626,152 *Livrányi* papiros pénzek tészik a' kész pénz helyett való szolgálatot. — A' minden Nemzeti jóságoknak árrok 2,241,826,345 *Livrára* mégyen. Már ebből el-adódott 404,363,502 *Livrányi*. És így a' még szolgálatban lévő papiross pénznek zálogul szolgáló *Frantzia* jóságok, mellyek még eddig el nem adódtak, 1,839,462,843 *Livrát* érők. És így tsak vagyon hát még *Frantzia* Orzágnak annyi öröksége, a' mennyi a' pénz helyett járó papiross summát fellyül haladja.

A' *Hollandusok* leg-inkább félnek a' *Frantzia* Contrarevoluziótól; mivel ők *Spekulátziora* igen sok *Milljokat* érő *Afsignátákat* szedtenek-bé, és ha valahogy a' *Frantzia* uj *Constitutzió* öfzve tanálna omlani, ők tsak a' papirossal fognának maradni. Ellenben pedig, ha fenn-marad a' *Constitutzió*, és ők lassan-lassan vizsgálta váltogathatják kész pénzért a' *Frantziákhoz* azokat az *Afsignátákat*, mellyeket a' szegény *Frantziák* 30 — 40 *pro Centóval*-is most
ljó

jó szível el-adnak nékiek kész pénzért, így képzelhetetlen lészen az a' nyereség, mellyet Hollánndiának némelly tartományai a' Frantziákon nyernek. De történetül függ az egész dolog.

Spanyol Országban Gróf *Aranda*, azt a' parantsolatot, melly a' *Florida Blanca* Minifterségében az irand tételt volt közönségsé, hogy minden idegenek, kik ezen Országban múlatni akarnának, bizonyos hitnek formáját le-tenni kénteleníttesenek, egészfen el-törölte, és így többnyire mindeket ellenkezőképpen tsinál mint *Florida Blanca*, a' mi kivált a' mostani ujjabb környülállásokat illeti.

Némely jegyzések *Tippó* - Szültánról

Tippó Sahib, vagy *Tippó Szültán* egy olyan hatalmas *Napkeleti Indiai* Fejedelem, ki a' maga ellensége ellen 100-ezer fegyveres embereket ki-alithat. Az ő Tartományai szomszédosok az' Anglusokéval. Ő *Myforéna* Fejedelme, és a' nagy *Mogolok* Historiájában igen nevezetes *Hyder Alinak* fija. Hogy ő az Anglusoknak ellensége, annak eredete röviden ez: Minekutánna a' nagy *Mogolnak* roppant *Indiai* Országai lassan-lassan öszve omlotának volna, ezekből sok apróbb *Uradaim* és *Fejedelemségek* vették eredeteket. Innen eredtenek a' *Marattok*-is, kik sokáig igen hatalmasok vóltanak. Az Anglusok rész szerint szép úton-módon, az *Indiai* népeknek egy más ellen való háborgásaik között ezen *Indiai* népek közzé bé-tsúfztanak, és magoknak itt kereskedő helyeket állítottanak-fel. Anglia még ez előtt so elztendőkkel-is nem egyéb volt itt, hanem tsak egy kereskedő tzéh. De az után, valamint a' *Mogolnak* Tartományai az ő *Uraktól* lassan-lassan el-pártolni, velle hadakozni, és tölle függetlenné lenni kezdettenek, éppen ilyen mértékben kezdettenek itt az Anglusok-is hatalmasodni, magokat egy 's más tzivodásokba belé elegyíteni, 's egészfen Kiralyságokat el-foglalni. Azok az *Indiai*

Tarto-

Tartományok, mellyeket ott most az Anglusok birnak, az Indiai Fejedelmeknek minden éfztendőben leg-alább 30 Milliokat bé-hoztanak, 's mi némű hafznót nem hajtanak azok az Anglus kereskedőknek, kiknek moli birtokokban vagynak? 1765-ben letienek itt az Anglusok olyan hatalmasokká. Ak-a' nagy Mogol 3 egész Országokat adott egy kevés adóért az o birtokok alá; de a' melly adót ők 1772-től tovább a' *Mogolnak* meg nem fizettek, 's a' mellyet ez-is, látván hogy külömben sem fizetik-meg, 1785 ben az Anglusoknak örökösön elengedett. Ezen Országoknak neve *Bengala*, *Oriza* és *Báhdár*. Ide tartozik *Bombay*, *Coromandel*, 's a' t. Egy általjában itt az Anglusok leg-alább-is birnak annyit, a' menyi *Anglia*, *Skotzia* és *Hibernia*, és most ők a' Napkeleti Indiai Fejedelmek között a' leg-hatalmasabbak. Utánok mindjárt következik *Tippó Szultán*. Az Anglusok az igen hatalmas szomszédot nem szenvedhetik, 's már ez-is egy oka annak, hogy *Tippóval* ellenkeznek. De nagyobb a' továbbá, hogy *Tippó* szövetséges barátja a' Frantziáknak. Mikor a' fellyebb való *Amerikai* hadban a' Frantziák az Anglusokkal hadakoztak, ekkor a' Frantziákat Napkeleten *Tippó Szultán* segítette az Anglusok ellen. Ettől az időtől fogva ellensége *Tippó* az Anglusoknak, 's ezek-is néki. Midőn 1783-ban az *Amerikai* hadnak vége szakadott, akkor ugyan meg-szünt ez a' Napkeleti Indiai háború-is, de az irigységnek élesztő oka még most-is meg-vagyon. Azt tartják, hogy a' mostan folyó háborút *Tippó* között, és az Anglusok között, a' Frantziák még a' Rovolutzió előtt gyújtogatták. Azt adták *Tippónak* észre, hogy az Anglusok ötet a' magok hatalmok alá igyekezik hajtani, hanem előzze-meg őket, inditson hadat ellenek, és az után néki a' Frantziák is segítségül menvén, így az Anglusokon *Tippó* győzedelmeskedni fogna.

An Anglusok azt észre vették, hogy mit akar *Tippó*, 's tudták, hogy ha *Tippónak* a' Frantziák

tziák segítséggel fognak lenni, bajosan áthatnak olyan nagy erőnek ellene, 's könnyen úgy járhatnak Napkeleti Indiában-is, a' mint jártak *Északi Amérikában*.

Anglia ezen veszedelemnek úgy vette elejét, hogy akkor keresett okot a' *Tippóval* való hadakozásra, midőn ötet a' *Revoluzió* miatt a' *Frantziák* éppen nem segíthetik. Az *Anglusoknak* a' *Tippóba* való belé-kötésre ez adott alkalmatosságot, hogy nékiek *Frigyefseik* a' fellyebb említett *Marattok*. Ezeknek pérek vólt valami *Város* felett *Tippóval*. Az *Anglusok* azt mondták, hogy a' *Marattoknak* vagyon igazza. A' *Marattok* réá ütöttek *Tippóra*. *Anglia* segítséget adott a' *Marattoknak*, és ezen háború a' *Frantzia* *Revoluzió* alatt még eddig az *Anglusoknak* némű-némű szerentséjekkel folyt, a' többek közt az *Anglusok* *Tippónak* nagy darab földét el-foglalták.

Az *Anglusoknak* fő *Vezérek* iit *Kornvallis*. Az ő fő lak-helye *Calcutta* nem messze a' *Ganges* vizétől. Tulajdon képpen szolván, ezen *Indiai Országokat* az úgy nevezett *Napkeleti Anglus kereskedő társaság* bírja.

Utolsó jegyzések.

A' *Nagy Károlyi* Kerületben, igen szépen megy elő az *Ó Hitűeknél-is* a' *Nemzeti Oskolák* dolga. A' tanítás módjára *Nagy Károlyban* tanittatnak az *Ekklesiák* *Kántoraik* mind *Magyar*, mind pedig *Orosz* és *Oláh* nyelven. Némely *Ó Hitű Lelki Pásztorok* magok-is nagy eszközei a' *Nemzeti Oskolák* virágzásának, kik közzül egy kiváltképpen-való a' *Nagy Károlyi Orosz Pap*. — Példás buzgóságát tette a' *Közjó* eránt nyilvánvalóvá, egy oda való *Ó Hitű tanúlt Kereskedő-is*, a' ki őt száz forintokat áldozott-fel maga vagyonjából a' végre, hogy az *Ó Hitű Nemzeti Oskoláknak* száma szaporodjon.

Zimonyból, *April. 2-dikán*. — „*Öt hónapok* alatt, tiz-ezer bál pamutot szállítottak a' *Török Kereskedők* *Orsovánál*, és *Méhódiánál* a' mi *Földünk-re*. — *Hogy egész divattyában* nem folytathatják még

még velünk a' Török Országok a' kereskedést, két líváltképpen való okait adják ök ennek. Egyik ez, hogy a' had' idején el-romlottak a' vendég-fogadók a' a' portéka tartó épületek (depositoriumok); másik pedig az, hogy a' Belgrádi Harmintzad nints még az ideig jó karba véve. Minden órán várnak *Licitatióra*, hol egy Császári Rendelést, melly a' nagy kizavonának határt szabjon.

Tudósítás.

Bihar Vármegyében, Dioszeg Uraság részéről kinek kinek jelentetik, hogy minekutánna a' nevezett Mgos Uraság a' híres Gróf *Dietrichstein* közel Debretzenhez *Hofszú Pályán* lévő Ménesében 130 darab Lovait Licitáció által eladni eltökéltette volna, három bizonyos napokra, úgy-mint Májusnak 14-dikére és Juniusnak 4-dikére és 25-dikére ezen folyó esztendőben 1792-ben határoztatott.

Ezen Lovaknak száma között találhatnak 8 szép Mén-lovak, mellyek minekutánna illendően megbetsültenek, ároknak harmad része el-hagyása után, 100 forintoktól fogva 300 forintokig fognak adattatni. Öt 5 esztendős Tsödörök 120 forinttól fogva 180 forintokig. Nyóltz két és egy esztendős Tsödörök Tsikok 20 forinttól fogva 75 forintokig, 70 rész szerint tsikós, rész szerint terhes Kantzak 16 esztendős koroktól fogva 4 esztendős korokig, és 15 forinttól fogva 100 forintokig. És 24 három esztendős koroktól 1 esztendős korokig való Kantza Tsikok, az utobbiak-is azon képpen, mint az elsők fognak a' tartott illendő betsü után, és harmadik része el-hagyása után Licitatióra bortsáttatni, és a' Collicitáns Uraknak egy egy darab a' megbetsült áron aloll-is által bortsáttatni. — A' Vévök azért a' meg-nevezett napokon *Hofszú Pályán* a' hol

hol a' Ménes tartatik, meg-jelenjenek, a' hol a' Licitáció mindenkor reggel 9 órától fogva 12-ig, és dél után 3 órától fogva 6-tig fog tartatni.

Tudósítás. — Pápa 20-dik Apr. Egy Oskolai könyvetskével kívántam az Érdemes Közönségnek, 's az Oskolák Szeretőinek 's esmerőinek kedveskedni, a' mellyet a' Deák nyelv könnyebben lehető tanulása végett készítettem, ilyen tizim alatt: *Langii Colloquia Imitationibus Hungaricis Lexico Latino Hungarico, brevique Grammatica adornata.* 's a' t. Ezen könyvetskét én olly tzéllal készítettem, hogy el-hagyván Gyermekcink az Abétzés Classt, ne kintoztassanak két 's három esztendeig a' sovány Declinátziókkal 's Conjugátziókkal, hanem leg-sellyebb egy hónap alatt, ennek segítségével annyira mennyenek, hogy mingyárt a' Deák könyvek olvasásához fogjanak, hogy ily esztán mind értelmeket, mind gondolkozásokat, mind izléseket formálni lchessen. Erre való már ebben

a.) Az, hogy ezen Könyv végibe tettük az egészsz ugy nevezett Grammaticát, minden Paradigmákkal edgyütt, és a' Syntaxist, még pedig magyarul, olly szándékkal, hogy gyenge gyermekcinket, a' mi hijába való Deák nyelven irt Grammatikáink 's Rudimentáink keserves jármától, a' mennyire rajtunk áll, meg-szabadithassuk.

b.) Ugyan ezen könyvetskébe tettük, a' Langiusban elő forduló minden szóknak Laistromát deákul és magyarul, hogy ez által mihelyt Gyermekcink a' Grammatikának közönségesebb Principiumait meg-lehetősen értik, a' Tanító nélkül-is privatim a' Langiust magyarra fordithassák; a' mellyis, avagy tsak az én reménységem szerint, az emberi böl dog két fundamentomának, ugy-mint, a' munkátságának, és az értelmesedésnek egy hathatós eszköze lehet.

c.) Utollyára minden Colloquium után a' Németek példája szerint oda tettük az Imitáziókat vagy Stílusokat - is, a' mellyeknek Deákra leendő fordításával, már a' Grammatica Classisba, annyira bölcsőgulyának Gyermekének, hogy oltsán a' Syntaxisban minden apróságokon keresztül esvén, az igaz Romai Literatúrában gyakoroltathassanak. Vallyon ha *Corneliust* és *Phaedrust*-is ilyen módon kiadnánk, meg-edveznének é benne az Oskolák szeretői 's esmérői? — A' fent említett Grammatica elébe tettem egy Magyar Differtátiót - is, a' mellyben azt igyekeztem elő adni, miképpen kélyen legkönnyebben, 's hasznosabban minden holt nyelveket - is, a' mellyeket könyvekből tanulunk tanítani. A' Langius mind öszve áll az árka föl.

Ugyan ilyen formán, a' mennyire tsak a' nyelv természeté, 's tzelom engedhettem készítettem, egy kis 10 árkusból álló könyvetskét - is, a' Német nyelvnek könnyebben lehető tanulása végett, a' mellyben mind a' szók Laitroma, mind egy Német Grammatica magyarul meg - lesznek, és a' mellyről rövid időn, mihelyt a' Sajtó alól ki - szabadul, bővebb tudósításomat az érdemes Közönséggel 's az Oskolák szeretőivel közleni el nem múlatom. — Ugyan ilyen tzéllal, 's többnyire ilyen móddal igyekezem egy kis Görög könyvetskét - is, taláni *Cébest*, Görög és Magyar Szótárral, egy kis magyarul irt igen igen rövid Grammaticával azoknak ízámokra ki - adni, a' kik a' Görög nyelvet tanulni kezdik. — Ha hogy buzgó igyekezetemet az érdemes Közönségnek, az Oskolák szeretőinek 's esmérőinek tettezni észre veszem, nem tsak nyereségemnek fogom tartani, hanem egyfzersmind olly ösztönül nézem, a' mely engemet, több 's nagyobb igyekezetemnek - is végbe hajtására kötelezhet.

Márton István, Pápai Professor.